

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет германської філології і перекладу**

**Кафедра англійської філології і філософії мови**

**Силабус**

**Слово, висловлення, дискурс у сучасній науковій парадигмі**

*( назва навчальної дисципліни)*

**для студентів**

галузь знань **03 Гуманітарні науки**

спеціальність **035 Філологія**

спеціалізація **035.04 Германські мови і літератури (переклад включно), перша –  
англійська**

освітній рівень **Другий (магістерський)**

освітньо-професійна програма **Сучасні філологічні студії (англійська мова і друга  
іноземна мова): лінгвістика та перекладознавство**

статус дисципліни **Вибіркова**

Форма здобуття освіти денна  
Навчальний рік 2022/2023  
Семестр I  
Кількість кредитів ЄКТС 3  
Мова навчання англійська  
Форма підсумкового контролю залік

Київ – 2022

## 1. Анотація вибіркової дисципліни «Слово, висловлення, дискурс у сучасній науковій парадигмі»

Тематична організація курсу орієнтує на зв'язок між поняттями слова, висловлення й дискурсу, розглянутих у вимірах сучасної лінгвістики: семіотичному, прагматичному та когнітивному. Зміст вибіркової дисципліни розкривається у трьох змістових модулях.

У першому модулі мова розглядається як спеціальна система знаків, де слово – її основний знак, об'єкт дослідження в лексикології і суміжних з нею дисциплінах. Значна увага приділяється слову в розмежуванні процесів лексичної, пропозитивної і дискурсивної номінації; встановленню критеріїв його виокремлення та тотожності; як лексичній одиниці, що характеризується співвідношенням форми і змісту, звідси проблема ідентифікації слова як одиниці мови, що визначається в структурному, семантичному, функціональному та когнітивному аспектах.

Другий модуль присвячено теорії висловлення з позицій її основоположника М.М. Бахтіна та сучасної прагмалінгвістики, а саме висловлення як мовленнєвого акту.

В третьому модулі йдеться про основи дискурсивного аналізу, основні підходи до нього, включаючи проблему ідентифікації дискурсу; окреслюються лінгвістичний, комунікативний та екстралінгвальний етапи розвитку дискурсознавства. Крім того, третій модуль характеризує головні складники комунікативної ситуації, що слугують основою для формування різних видів дискурсу, пропонуються їх типологія. Вибірковий курс передбачає виконання вправ з дискурс-аналізу, що містяться в методичних рекомендаціях «Контури дискурс-аналізу» С.І. Потапенко для студентів факультетів іноземних мов.

**2. Загальний обсяг** (відповідно до робочого навчального плану) 3 кредити ЄКТС; 90 год., у тому числі:  
лекції 20 год.  
семінарські заняття 10 год.  
практичні заняття \_\_\_\_\_ год.  
консультації \_\_\_\_\_ год.  
самостійна робота 60 год.

**3. Мета вивчення дисципліни «Слово, висловлення, дискурс у сучасній науковій парадигмі»** – розширити та поглибити знання магістрів з теорії англійської мови в аспекті нових напрямів в лінгвістиці за рахунок більш детального розгляду вітчизняними та зарубіжними вченими основних її одиниць – слова, висловлення й дискурсу. Вивчення цього курсу має сприяти як навчальному процесу, так і підготовці молодих фахівців до самостійної науково-дослідної роботи, в пошуках правильної відповіді на поставлену проблему, зацікавленості в процесах розвитку системи одиниць мови різних рівнів та способах її опису.

## 4. Перелік тем лекційних і практичних занять

Лекції	Практичні заняття
1. Предмет і задачі лексикології. Слово як основна лексична одиниця англійської мови. Сучасні напрями лексикології у вивченні слова.	1. Теорії значення слова: референційна, концептуальна, реляційна, функціональна, теорія прототипів
2. Мова як семіотична система (спеціальна система знаків). Синтактика, семантика і прагматика в семіотичному і когнітивному	2. Речення vs. висловлення. Проблема дефініції висловлення. Підходи до визначення висловлення:

<p>аспектах.</p> <p>3. Значення лексичних одиниць. Природа значення слова. Значення слова і концепт.</p> <p>4. Концептуальна семантика. Семасіологічний і ономасіологічний аспекти дослідження слова.</p> <p>5. Прагматичний статус висловлення. Висловлення як мовленнєвий акт: локутивна, іллокутивна та перлокутивна складова висловлення.</p> <p>6. Контекстуальне значення висловлення. Імплікація, пресупозиція, імпліцитура висловлення.</p> <p>7. Теорія висловлення. Ознаки висловлення: обмеженість, респонсивність, діалогічність, завершеність, жанровість</p> <p>8. Основи дискурсивного аналізу. Визначення дискурсу</p> <p>9. Основні підходи до вивчення структури дискурсу:</p> <p>10. Комунікативний та екстралінгвальний інструментарій для аналізу сучасного англомовного діалогічного дискурсу.</p>	<p>семіотичний, структурний, семантичний, функційний.</p> <p>3. Огляд підходів до класифікації сучасних різновидів дискурсу.</p> <p>4. Розвиток практичних навичок і умінь дискурсивного аналізу.</p> <p>5. МКР</p>
--	---

## 5. Система оцінювання курсу

№	Види навчальної діяльності	Національна 4-бальна система	Критерії оцінювання
1.	Аудиторна робота	5	Систематизована, творча, логічно побудована відповідь з елементами інновації; завдання виконані за інноваційним рівнем складності
		4	Продуктивна, але недостатньо вичерпна відповідь; завдання виконані за стандартним рівнем складності, можливі незначні помилки
		3	Репродуктивна відповідь; завдання виконані за репродуктивним видом складності, містять помилки
		2	Фрагментарна, неаргументована відповідь; завдання не виконані у відповідності з вимогами, допущені множинні помилки

			Непідготовленість до заняття; невиконання завдань
			Відсутність на занятті
2.	Пошааудиторна (самостійна) робота	5	Інноваційний підхід до самостійно виконаних завдань, здатність до критико-аналітичного осмислення актуальних проблем лексикології і дискурсології, загальна філологічна та мовна компетентність
		4	Творче і самостійне виконання завдань, якісне володіння програмним матеріалом та його доцільне використання у виконанні завдань.
		3	Виконання індивідуальних завдань за репродуктивним видом складності за суттєвої допомоги з боку викладача.
		2	Неглибоке, фрагментарне виконання завдань.
			Невиконання завдань.
3.	МКР	5	90%–100% правильно виконаних завдань, повне розкриття теоретичної проблеми, креативність в інтерпретації сучасних підходів до визначення слова, висловлення, дискурсу, 1-2 незначних помилки щодо змісту або форми
		4	75%–89% правильно виконаних завдань, загалом правильне, але неповне розкриття теоретичної проблеми, стереотипність в інтерпретації предмету і задач вибіркового курсу, 3–4 незначних помилки щодо змісту або форми
		3	50%–74% правильно виконаних завдань, несистематизована, неаргументована, неповна відповідь на теоретичне запитання, недостатньо повна інтерпретація фрагментів різного типу дискурсу, 5–6 помилок щодо змісту або форми
		2	50% і нижче правильно виконаних завдань, неправильна відповідь на теоретичне запитання, невірна інтерпретація фрагментів дискурсу, 7 і більше помилок щодо змісту або форми
		0	Відсутність контрольної роботи

## 6. Рекомендовані джерела (у тому числі Інтернет ресурси)

### Основні (базові):

1. Дейк ван Т.А. Язык. Понимание. Коммуникация. Москва: Прогресс, 1989. 312 с.
2. Дейк ван Т.А., Кинч В. Стратегии понимания связного текста. *Новое в зарубежной лингвистике*. 1988. Вып. 23: Когнитивные аспекты языка. С.153 – 211.
3. Квеселевич Д.І., Сасіна В.П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови: навч. посібник. Вінниця: Нова книга, 2003. 128 с.
4. Кравченко Н.К. Дискурс и дискурс-анализ: краткая энциклопедия. Киев: Интерсервис, 2017. 288 с.
5. Кубрякова Е.С. Что такое словообразование. Москва: Наука, 1995.198 с.
6. Никитин М.В. Курс лингвистической семантики. Санкт-Петербург: Научный центр проблем диалога, 1997. 757 с.
7. Потапенко С.І. Контури дискурс-аналізу: метод рекомендації для студентів факультетів іноземних мов. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 40 с.
8. Селіванова О.О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд). Київ: Фітосоціоцентр, 1999. 148 с.
9. Селиванова Е.А. Когнитивная ономазиология. Киев: Фитосоцицентр, 2000. 248 с.
10. Филлмор Ч. Фреймы и семантика понимания. *Новое в зарубежной лингвистике*. 1988. Вып. 23: Когнитивные аспекты языка. С. 52 – 92.
11. Харитончик З.А. Лексикология английского языка. Минск: Вышэйшая школа, 1992. 229 с.
12. Харитончик З.А. Очерки о языке. Теория номинации. Лексическая семантика. Словообразование. Минск: МГЛУ, 2004. 367 с.
13. Arnold I.V. The English Word. Москва: Просвещение, 1986. 346 с.
14. Paltridge B. (2021). *Discourse Analysis. An Introduction*. Bloomsbury Publishing.
15. Zhabotynska S.A. *New Trends in Word Studies (Unpublished lectures)*

### Додаткові:

1. Кравченко Н.К. Практическая дискурсология: школы, методы, методики современного дискурс-анализа. Киев: Волыньполиграф, 2012. 251 с.
2. Лабов У. Структура денотативных значений. *Новое в зарубежной лингвистике*. 1983. Вып.14: Проблемы и методы лексикографии. С. 133 – 176.
3. Лакофф Дж. Мышление в зеркале классификаторов. *Новое в зарубежной лингвистике*. 1988. Вып. 23: Когнитивные аспекты языка. С. 12 – 51.
4. Мешков О.Д. Словообразование современного английского языка. Москва: Наука, 1976. 189 с.
5. Потапенко С.И. (2021). Когнитивная риторика: бытование конфликта-кризиса в англоязычных интернет-новостях: [монография]. Киев: Издательский центр КНЛУ.
6. Renkema J. & [Ch. Schubert](#) (2018). *Introduction to Discourse Studies*. Amsterdam, Phil.: Benjamins.